

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 02.07.1982, sp. zn. 11 Tz 25/82, ECLI:CZ:NS:1982:11.TZ.25.1982.1

Číslo: 10/1983

Právní věta: I. Jestliže zmenšená přičetnost pachatele podstatně snižuje míru zavinění a zároveň v konkrétním případě i stupeň nebezpečnosti činu pro společnost, může mít význam i při rozhodování o vině, je-li stupeň nebezpečnosti činu pro společnost rozhodující např. pro rozlišení trestného činu a přečinu.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 02.07.1982

Spisová značka: 11 Tz 25/82

Číslo rozhodnutí: 10

Číslo sešitu: 4-5

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Přičetnost zmenšená

Předpisy: 140/1961 Sb. § 132 odst. 1 písm. a 150/1969 Sb. § 7 písm. c

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 10/1983 sb. rozh.

I. Jestliže zmenšená přičetnost pachatele podstatně snižuje míru zavinění a zároveň v konkrétním případě i stupeň nebezpečnosti činu pro společnost, může mít význam i při rozhodování o vině, je-li stupeň nebezpečnosti činu pro společnost rozhodující např. pro rozlišení trestného činu a přečinu.

II. K podmínkám uložení trestu zákazu pobytu podle § 57a tr. zák.

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR z 2. 7. 1982 sp. zn. [11 Tz 25/82.](#))

K stížnosti pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor ČSR, Nejvyšší soud ČSR zrušil rozsudek obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 24. listopadu 1981 sp. zn. 3 T 244/81 ve výroku o uložení ochranného protialkoholického léčení a v témže rozsahu zrušil též usnesení městského soudu v Praze ze dne 23. prosince 1981 sp. zn. 4 To 559/81. Nejvyšší soud ČSR jednak sám rozhodl tak, že obviněnému A. Č. uložil podle § 57a tr. zák. trest zákazu pobytu v hlavním městě Praze na dobu tří let, jednak přikázal obvodnímu soudu pro Prahu 1, aby znovu rozhodl o uložení ochranného protialkoholního léčení (ve veřejném zasedání podle § 230 odst. 2 tr. ř. per analogiam).

Z odůvodnění:

Obvodnímu soudu pro Prahu 1 podal prokurátor obžalobu na obviněného A. Č. pro trestný čin rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. a) tr. zák. a pro přečin maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 7 písm. c) zák. č. 150/1969 Sb., jichž se měl obviněný dopustit tím, že jednak v Praze 1 odcizil dne 31. 8. 1981 v obchodním domě Kotva dvě knihy od Boleslava Pruse s názvem Loutka v hodnotě 100 Kčs a dne 7. 9. 1981 v prodejně Kniha, Na příkopě 31, dva díly knihy od Jaroslava Haška Osudy dobrého vojáka Švejka v hodnotě 80 Kčs a jednak, že v době od 19. 8. 1981 do 7. 9. 1981 neplnil podmínky ochranného dohledu, který mu byl pravomocně uložen rozsudkem obvodního soudu pro Prahu 1 z 23. 12. 1980 sp. zn. 6 T 183/80.

Obvodní soud věc projednal v hlavním líčení a rozsudkem ze dne 24. 11. 1981 sp. zn. 3 T 244/81 uznal obviněného vinným skutky shora uvedenými, které však kvalifikoval jednak jako přečin proti majetku v socialistickém a v osobním vlastnictví podle § 3 odst. 1 písm. a) zák. č. 150/1969 Sb. a jednak jako přečin maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 7 písm. c) zák. č. 150/1969 Sb. Za to mu uložil úhrnný nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání sedmi měsíců, pro jehož výkon jej zařadil do druhé nápravně výchovné skupiny. Podle § 72 odst. 2 písm. b), odst. 4 tr. zák. mu uložil ambulantní ochranné protialkoholní léčení. Odvolání prokurátora proti tomuto rozsudku bylo usnesením městského soudu v Praze ze dne 23. 12. 1981 sp. zn. 4 To 559/81 zamítnuto podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné.

Generální prokurátor ČSR podal proti citovanému usnesení městského soudu v Praze ve lhůtě uvedené v § 272 tr. ř. v neprospěch obviněného stížnost pro porušení zákona. Namítl, že byl vadně hodnocen stupeň nebezpečnosti majetkového činu obviněného pro společnost. Obviněný je recidivista, na něhož neměla řada dříve uložených trestů žádoucí výchovný vliv, když se stále opakovaně dopouští trestné činnosti, a to i majetkového charakteru. Nyní posuzované trestné činnosti se opět dopustil krátce po výkonu trestu odnětí svobody a během výkonu ochranného dohledu. Tyto okolnosti zvyšují společenskou nebezpečnost majetkového skutku obviněného nad obvyklou (typovou) nebezpečnost přečinu a skutek obviněného měl být posouzen jako trestný čin rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. a) tr. zák. V této souvislosti vyslovil též názor, že snížená přičetnost obviněného ve smyslu § 32 tr. zák. nemůže být hodnocena ve vztahu k právní kvalifikaci tohoto skutku, jak nesprávně učinil obvodní soud, nýbrž výhradně ve vztahu k ukládanému trestu. Konečně namítl, že účelu trestu se nemůže dosáhnout bez současného uložení trestu zákazu pobytu na území hlavního města Prahy, kde se obviněný zpravidla dopouští trestné činnosti.

Nejvyšší soud ČSR přezkoumal v rozsahu § 267 odst. 1 tr. ř. správnost výroku napadeného usnesení, jakož i řízení, které mu předcházelo, a zjistil, že zákon byl porušen.

Ve vztahu k výroku o vině učinil obvodní soud správně a úplná skutková zjištění, která mají oporu ve výsledcích provedeného dokazování, včetně závěru, že obviněný se dopustil svého jednání ve stavu podstatně zmenšené přičetnosti vyvolané organickou deteriorací mentálních funkcí. Zjištěné jednání obviněného také správně kvalifikoval jednak jako přečin maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 7 písm. c) zák. č. 150/1969 Sb. a jednak jako přečin proti majetku v socialistickém a v osobním vlastnictví podle § 3 odst. 1 písm. a) zák. č. 150/1969 Sb. Nejvyšší soud ČSR se neztotožnil s námitkou uvedenou ve stížnosti pro porušení zákona, že na zmenšenou přičetnost obviněného nelze brát zřetel při úvaze o právní kvalifikaci jeho majetkového trestného činu a přečinu, jak je tomu zejména u činů proti majetku, pokud škoda nepřesahuje 1500 Kčs (tedy i v posuzovaném případě), je třeba ve smyslu ustanovení § 3 odst. 1 tr. zák. a § 1 zák. č. 150/1969 Sb. podle konkrétních okolností případu určujících stupeň nebezpečnosti činu pro společnost a uvedených v § 3 odst. 4 tr. zák. posoudit, zda skutek je trestným činem nebo přečinem. Právě z tohoto hlediska má pak význam i duševní stav obviněného, neboť charakterizuje osobu pachatele a ovlivňuje míru jeho zavinění, což jsou jedny z okolností určujících stupeň nebezpečnosti činu pro společnost (§ 3 odst. 4 tr. zák.). Jednou z takových okolností je pak i recidiva pachatele, které se stížnost pro porušení zákona v

posuzovaném případě dovolává.

Za okolnost, která zvyšuje společenskou nebezpečnost činu na úroveň požadovanou pro trestný čin, lze považovat jen takovou okolnost, která stupeň nebezpečnosti činu pro společnost zvyšuje výraznějším způsobem, tedy do té míry, že převyšuje obvyklou (typovou) nebezpečnost přečinu. Přitom však nelze hodnotit takovou okolnost izolovaně a bez souvislosti se všemi ostatními okolnostmi určujícími stupeň nebezpečnosti činu pro společnost.

Podle těchto zásad je třeba postupovat i v posuzovaném případě. Škoda, kterou obviněný svým jednáním na cizím majetku způsobil, není nikterak výrazná a zdaleka nedosahuje částky 1500 Kčs, která je zákonným znakem přečinu proti majetku v socialistickém a v osobním vlastnictví podle § 3 odst. 1 zák. č. 150/1969 Sb. Navíc rozpoznávací a ovládací schopnosti obviněného byly v době činu podstatně sníženy v důsledku organické deteriorace mentálních funkcí, a obviněný se tedy svého jednání dopustil ve stavu zmenšené přičetnosti, což snižuje míru jeho zavinění. Bezprostředně po činu byl vždy zadržen a odcizené knihy byly nepoškozené ihned vráceny do prodeje, takže škodlivý následek byl ihned zcela napraven. Za této situace nelze recidivu obviněného přecenit natolik, že by sama o sobe zvyšovala stupeň nebezpečnosti jeho jednání pro společnost nad obvyklou nebezpečnost přečinu proti majetku v socialistickém a v osobním vlastnictví podle § 3 odst. 1 písm. a) zák. č. 150/1969 Sb., zejména když v posledních deseti letech se obviněný převážně dopouštěl trestné činnosti jiného druhu, tedy nemajetkové povahy kvalifikované zpravidla jako přečiny, a pokud se dopustil majetkové trestné činnosti, šlo většinou též o přečiny spáchané odcizením knih s nevýraznou škodou. Obvodní soud pro Prahu 1 tedy nepochybil, když posuzovaný majetkový skutek obviněného posoudil jako přečin.

Naproti tomu však obvodní soud postupoval vadně při stanovení druhu trestu, když dospěl k závěru, že v případě obviněného pouze trestem odnětí svobody se může dosáhnout účelu trestu, jehož hlediska jsou uvedena v ustanovení § 23 odst. 1 tr. zák. Obviněný je recidivista, u něhož v účelu trestu převažuje požadavek ochrany společnosti. V posuzovaném případě při úvaze o trestu však soud z tohoto požadavku náležitě nevycházel. Obviněnému sice uložil trest odnětí svobody odpovídající společenské nebezpečnosti jeho jednání, avšak již nehodnotil, že obviněný se dopouští v posledních letech své trestné činnosti převážně v Praze, kam dojíždí, ač zde nemá pracoviště ani bydliště, a výhradně se zde dopouští drobných krádeží. Za této situace měl soud při stanovení druhu trestu sledovat především hledisko důsledné ochrany společnosti, které vyžadovalo, aby mu byl uložen i trest zákazu pobytu na území hlavního města Prahy na přiměřenou dobu, když i další podmínky pro uložení tohoto trestu byly splněny. Poněvadž obvodní soud takto nepostupoval a obviněnému uložil trest, který uvedený druh trestu neobsahuje, je takový trest ve zřejmém rozporu s účelem trestu (§ 266 odst. 2 tr. ř.) a obvodní soud porušil zákon v ustanoveních § 23 odst. 1, § 31 odst. 1 a § 57a tr. zák. ve prospěch obviněného.

Kromě toho se však obvodní soud dopustil ještě dalšího pochybení, a to ve výroku o uložení ambulantního ochranného protialkoholního léčení. Ze znaleckého posudku znalců psychiatrů, kteří v souvislosti s posuzovanou trestnou činností zkoumali duševní stav obviněného, měl soud za zjištěno, že obviněný je alkoholikem a uložil mu ochranné protialkoholní léčení ambulantní formou. Tento výrok soud učinil, když se nekriticky ztotožnil s návrhem znalců, kteří doporučovali obviněnému uložit ochranné protialkoholní léčení ambulantní formou, aniž by však jakkoliv odůvodnili, proč mají za to, že právě tato forma léčení splní požadovaný účel (§ 72 odst. 4 tr. zák.) u obviněného, u něhož zjistili dlouhodobý abusus alkoholu a alkoholismus posledního vývojového stupně. Z obsahu spisu se navíc podává, že obviněný stále často navštěvuje hostince a přivádí se do podnapilého stavu. Za této situace měl soud požádat znalce o vysvětlení (§ 109 tr. ř.). Kdyby byl obvodní soud četl při hlavním líčení spisy o předchozích odsouzeních obviněného i z dřívější doby, byl by zjistil, že již v roce 1975 u obviněného znalci-psychiatři diagnostikovali rozvinutý alkoholismus. Za těchto okolností se ambulantní ochranné protialkoholní léčení jeví jako nedostatečné k dosažení sledovaného účelu.

Ochranné léčení však bude možno uložit jen tehdy, jestliže bude zjištěno, že obviněný spáchal přečin pod vlivem alkoholu nebo v souvislosti s požíváním alkoholu.